

Chintesența acestui studiu este constituită din cele trei dimensiuni etice găsite și mai înainte, care de fapt inițial sunt menționate ca presupuziții și, abia în final, după analize și dezbateri sunt susținute ca afirmații pertinente, argumentate și explicitate și sunt reluate sub altă formă :

— considerarea celui alt ca un alter ego : „Je est un autre”, spune autorul citându-l pe Rimbaud :

— a doua dimensiune, o explicitează precis pe prima, cea relațională : în toate disciplinele această exigență începe prin necesitatea etică a unei dezbateri organizate, în această interacțiune născându-se o identitate nouă, „umanitatea noastră comună” :

— iar a treia orientare etică ne poartă spre mizele cunoașterii acestei interacțiuni, spre drumurile etice ale cunoașterii, ea se numește : „nu ordinea ne constituie pe noi, ci noi constituim ordinea” și se concretizează în acele modele ce trebuie să existe, dar mereu inventate în chiar demersul cercetării științifice.

În fine, luând în considerare, dincolo de diferențele culturale și sociale, o proximitate fundamentală între cercetător și oamenii studiați, circumscrind cercetării dimensiunea etică în cele trei sensuri ale sale, se poate surmonța potențialitatea distructivă sau manipulatorie ce nu rezidă doar din forțele jocului politic sau exploatării sociale, exterioare cercetării ci este produsă chiar prin dezvoltarea propriei cunoașterii științifice.

Incitant la lectură este și subtitlul cărții „Limita și urgența”, prin care Gabriel Gosselin definește însuși actul etic : „actul etic înseamnă asumarea tuturor riscurilor pentru a fi fidel a ceea ce nu poate fi trădat, înseamnă trecerea unei limite și tinde la tragic ; limita — care este esențială — este una spațială — interzisul — și una temporală — urgența, imperativul ; actul etic este răspunsul la o situație inacceptabilă, la un decret intolerabil, este imperativul însuși în imedialitatea sa”.

Față-n față cu problemele sociale a căror nouă amploare neliniștește, prin implicațiile sociale și culturale ale progresului tehnic, nu poate fi decât binevenită atenționarea asupra actualității preocupării etice.

Carmen Lefter

SABURO OKITA, *Cu fața spre secolul 21*, București, AGER-Economistul-RAI, 1992

„Situația globală la începutul anilor '90 se prezintă ca o schimbare aproape dramatică. Schimbarea poziției marilor puteri de la confruntarea politică la cooperare lasă să se întrevadă zorile unui viitor mai luminos pentru economia mondială, dar aceste frumoase perspective sunt umbrite de unele probleme critice ca diferența dintre nord și sud, dezvoltarea inegală dintre națiunile industrializate, cât și pericolul deteriorării mediului. Care este locul Japoniei în această reinnoire globală? Japonia este preocupată nu numai de binele propriului ei popor dar și de binele popoarelor din întreaga lume”.

Astfel debutează „*Cuvîntul înainte*” al lui Saburo Okita la „compenziul” unor „recente conferințe și articole”, al cărui titlu, în ediția engleză, este *Approaching the 21st Century : Japan's Role*, iar în versiune românească *Cu fața spre secolul 21*. Autorul, reputat economist și om politic japonez, unul dintre modelatorii economiei japoneze postbelice, își sintetizează propria experiență și gândire, sperând ca lucrarea sa să fie „de interes pentru cititorii români”. Și, într-adevăr, cartea se dovedește de a fi cât mai larg cunoscută, talentul și originalitatea autorului probând faptul că, chiar dacă despre „miracolul economic japonez” s-a scris mult, că nimic esențial nu se mai poate spune, despre un subiect cum este creșterea economică în relația sa cu factorul uman rămân încă numeroase aspecte de descifrat și comunicat.

Propunînd subiecte de evidentă actualitate și semnificație — cum sunt rolul economistului în guvernare, factorul uman al dezvoltării, ponderea economiilor zonale într-o lume a interdependențelor, forța economică și capacitatea de adaptare la schimbări, tranziția la economia de piață, mediul ambiant, educația și tehnologia în perspectiva secolului XXI etc. —, cartea oferă cititorului român perspectiva unei incitante strategii și filosofii economice novatoare și întrunește calitatea de a fi oglinda unei valoroase experiențe și sursa intelectuală a unor profitabile reflecții asupra necesității și avantajului de a gândi și a acționa pentru viitor.

Lumea pare grăbită să parcurgă ultimii ani ai secolului XX și să se instaleze într-un viitor dorit a fi lipsit de griji și mai plin de speranțe. Dar, ne avertizează autorul, vor ajunge cu bine în acel viitor doar cei care și-au pregătit cu grijă călătoria. Colectivitatea și individul își pot realiza dezideratele — realist formulate — numai parcurgând, cu tenacitate și efort

propriu, creator, fiecare etapă a drumului, cooperând și sprijinindu-se reciproc, anticipând obstacolele și înfruntând neprevăzutul, corectând eventualele abateri sau neconcordanțe cu scopul propus în noile condiții, în continuă schimbare.

Expunând analitic și argumentând rațional opțiunile care au propulsat economia japoneză într-o poziție de frunte în rândul țărilor celor mai dezvoltate din lume, Saburo Okita prezintă pe larg dificultățile, soluțiile și incertitudinile postbelice, procesul complex al redresării unei economii de piață, cursa pentru prosperitate a economiei japoneze, devenită un fel de arbitru al concurenței și confruntărilor economice mondiale.

Câteva mesaje generoase se desprind din lectura cărții lui Saburo Okita.

1. Orice transformare, orice reformă nu au sorti de izbândă și nu satisfac omeneste așteptările, nevoile oamenilor dacă nu privesc mereu spre viitor dacă nu țin seama de exigențele previzibile ale zilei de mâine, dat fiind că dezvoltarea economică are drept izvor munca și învățătura.

2. Într-o lume care se desparte cu drastice costuri de dogma modelului, mai mult impus decât acceptat, orice model, fie el și cel mai performant, nu trebuie niciodată imitat, dar nici ignorat. În acest sens, Saburo Okita remarcă: „este lăudabil să învățăm din experiența altora dar e bine să știm că istoria ne poate purta pe drumuri greșite dacă nu ținem seama de întreg contextul în care ne mișcăm”.

3. Analiza retrospectivă a liniei dezvoltării pe parcursul ultimelor patru decenii evidențiază faptul că Japonia a practicat cu succes ceea ce unii economiști numesc dualismul strategiilor economice, adică paralelismul unor direcții complementare de înlăptuire a programului stabilit. Aproape similar s-au petrecut lucrurile și în privința organizării. Pe fondul unei economii de piață dinamice, libere s-a afirmat ceea ce s-ar putea numi un liberalism organizat, dacă nu planificat.

4. Cursul dezvoltării economiei japoneze a mers de la controlul și saturația pieței interne, la „boom-ul” exporturilor, la instalarea de agenți economici și financieri proprii — filiale, bănci, sucursale — în străinătate, mai ales în țările dezvoltate. Creșterea accelerată a exporturilor japoneze este consecința concepției că nu trebuie importat decât ceea ce nu se poate produce.

5. Rezultatele spectaculoase obținute de Japonia în materie de economie și finanțe sunt strâns legate de opțiunile judicioase în ceea ce privește structura producției și ocuparea forței de muncă, de strategia adaptării permanente la cererea internațională în continuă schimbare.

6. Progresul economic nu poate fi unidimensional, adică doar tehnologic; el trebuie asociat cu factorii socio-umani. Suplețea și mobilitatea economiei nipone, capacitatea ei de a se mobiliza rapid, de a-și regăsi coerența în perioade de criză și de tulburări economico-financiare, de a răspunde prin soluții practice eficiente situațiilor critice au avut drept suport principal înțelegerea rolului factorului uman, ca sursă creatoare de valori în procesul dezvoltării. Este subliniată, cu insistență, importanța unității dintre economie, știință și învățământ, ce din urmă având ca particularitate învățarea permanentă, neobosită, la toate vârstele.

7. În procesul dezvoltării economico-sociale japoneze se remarcă unele particularități: **a.** conștiența de vulnerabilitatea lor economică (mai ales în ceea ce privește dependența lor de materii prime), japonezii sprijină cursul politicii economice naționale; **b.** strategia industriilor de înaltă valoare a însemnat întotdeauna anticiparea ramurilor viitorului și concentrarea în aceste direcții; **c.** promovarea constantă a convingerii că singurul mod de a supraviețui constă în stimularea și cultivarea profesională a resurselor umane, mereu în conexiune cu tehnologia de vîrf; **d.** „înocularea” pe scară largă a mentalității potrivit căreia fiecare trebuie astfel educat încât, în sfera lui de activitate, să fie mereu preocupat de ceea ce este esențial și util.

Ultimul capitol al cărții tratează o problemă de mare actualitate: tranziția la economia de piață în țările din Europa de Est și fosta U.R.S.S.

Subliniind faptul că, prin natura tranziției de la centralism și dirijism birocratic la economia de piață, economiile acestor țări au caracterul unor economii în mișcare, mecanismele de piață „nu sînt infailibile”, Saburo Okita este de părere că, în funcție de constrângerile de mediu, de resurse etc., trebuie găsite căi optime în vederea combinării mecanismelor economiei de piață cu planificarea guvernamentală, „reconcilierea celor două sisteme manageriale constituind o cerință a prezentului. În ce privește procesul de tranziție, experimentatul economist avertizează că trebuie operată distincția necesară dintre privatizarea conducerii și privatizarea proprietății, în sensul că trecerea proprietății în posesiune particulară trebuie făcută progresiv, dat fiind faptul că simpla trecere a proprietății din sectorul public în cel particular nu garantează și o creștere a eficienței manageriale.

„Cu fața spre secolul 21” este o carte incitantă, originală, care oferă cititorului român prilej de meditație și sugestive comparații și aprecieri.